

Явдак М.Ю., аспірант

Харківський національний економічний університет, м. Харків

Кафедра менеджменту

ПРИБУТОК В СИСТЕМІ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Прибуток є фундаментальною економічною категорією, наявність якої за будь-які умови господарювання є характерною ознакою товарно-грошових відносин, виникнення та розвитку інституту власності (особливо приватної). Розмір прибутку має відповідати загальним потребам фінансування подальшого сталого розвитку підприємства, тобто забезпечення його прибутковості є не тільки основною метою, але й найважливішою умовою успішного здійснення господарської діяльності.

Найбільш проста і одночасно складна категорія ринкової економіки – прибуток. Його простота визначається тим, що він є стрижнем і головною рушійною силою економіки, основним пробуджуючим мотивом діяльності підприємців в сучасній економіці. В той же час його складність визначається різноманітністю сутності сторін, які він відображає, багатогранністю облич, в яких він виступає та роллю, яку він відіграє у розвитку ринкової економіки.

Метою дослідження у роботі є вивчення і узагальнення теоретичних підходів до визначення економічної природи, сутності, джерел виникнення та факторів формування прибутку та розробка практичних рекомендацій щодо використання прибутку в системі показників оцінки соціально-економічної ефективності діяльності підприємства.

Вивчення і узагальнення існуючих теоретичних підходів до визначення економічної природи, сутності, джерел виникнення та факторів формування прибутку дозволяє зробити попередні висновки щодо змісту та особливостей прибутку в системі економічних категорій.

За думкою автора, прибуток являє собою виражений в грошовій формі

чистий підприємницький дохід на вкладений капітал, що характеризує винагороду підприємця за ризик здійснення активної економічної діяльності та чисельно являє собою різницю між сукупним доходом і сукупними витратами в процесі здійснення цієї діяльності.

Ігнорування наявності у складі прибутку фінансових результатів різної економічної природи та походження може суттєво затьмарити справжнє економічне становище підприємства та реальні підсумки його діяльності. Проте на практиці дуже складно провести об'єктивне розмежування фінансових результатів, так само, як трудно встановити повну картину причинно-наслідкових зв'язків між загальними витратами ресурсів та результатами використання цих ресурсів (найбільшою мірою виникнення таких проблем є характерним для сфери обігу).

При використанні прибутку в системі показників оцінки соціально-економічної ефективності діяльності підприємства обов'язково слід враховувати комплекс якісних ознак, які в цілому характеризують структуру джерел виникнення та економічну природу походження складових загальної суми прибутку (своєрідну "якість" прибутку).

Визначення структури джерел генерації доходу за видами діяльності – операційної, інвестиційної, фінансової – дає можливість здійснити більш чітку диференціацію прибутку за ознаками причин виникнення та зв'язку з певними управлінськими рішеннями. Таке розмежування дозволяє також зробити ґрунтовні припущення щодо динаміки майбутніх змін прибутку та наслідків впливу на його розмір перетворень певних факторів середовища господарювання.

Література

1. Пастухова В.В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність: монографія/В.В. Пастухова. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 302 с.
2. Найт Ф.Х. Риск, неопределенность и прибыль. М.: Дело, 2003. – 360 с.